

Yttrande över remiss från Jordbruksverket gällande föreskrifter och allmänna råd om åtgärder för att förebygga och hindra spridning av bakteriell njurinflammation (BKD) hos vattenlevande djur

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) att:

- Definitionen av BKD-fritt vattenområde måste förtydligas. De oklarheter som nu finns i förslaget till föreskrifter är en stor brist med tanke på konsekvenserna för odlare inom dessa vatten vid bekräftad BKD-smitta. Det är bland annat oklart vad en grundlig undersökning innebär. Därav är det i nuläget inte tydligt hur omfattande provtagningen i vilda bestånd behöver vara för att kunna säkerställa smittfria vattenområden. Det bör därför övervägas bland annat att ange hur många fiskar och arter som ska undersökas för att kunna friförklara ett vattenområde.
- Kontroll av avelsfisk, både inom kompensationsodling och matfiskodling, bör övervägas som en del i bekämpningen av BKD.
- Mer fokus på förebyggande åtgärder behövs för att bekämpa BKD.

Generella synpunkter

SLU anser att det är positivt att Jordbruksverket tar fram ett program för bekämpning av BKD. Som ett tillägg till de förslagna föreskrifterna föreslår SLU att kontroll av avelsfisken införs, samt att mer fokus läggs på förebyggande åtgärder kopplat till transport av utrustning mellan vatten och vid utsättning av odlad fisk. Möjliga enkla åtgärder kunde vara krav på rengöringsrutiner för utrustning och båtar, liksom ett ökat antal provtagna individer innan transport från odlingen. Den största förändringen med förslaget, i förhållande till nuvarande hantering, är kopplad till utslaktning av fisk i vattenbruksanläggningar om BKD-smitta bekräftas i ett BKD-fritt

vattenområde. Det är av yttersta vikt att definitionen av ett BKD-fritt vattenområde förtydligas.

Specifika synpunkter

INLEDANDE BESTÄMMELSER

1 kap 3 §, s. 2-3.

Definitionen av BKD-fritt vattenområde samt av frivilligt kontrollprogram behöver förtydligas. Det är otydligt vilka kriterierna är och hur/vem som beslutar om ett vattenområde är BKD-fritt respektive att ett kontrollprogram är godkänt. Inte heller framgår vems skyldighet det är att ha utfört kontroller.

BKD-fritt vattenområde definieras i förslaget som 10 år utan upptäckt, vilket blir en betydande skärpning jämfört med nuvarande praxis. Smittfrihet baserat på historiska data (utan upptäckt) är ett tillvägagångssätt som är logiskt, men det kommer att bero på hur många fiskar som provtas under denna period. Osäkerheten baserad på historiska data ökar med andra ord med det minskande antalet undersökningar som görs i det aktuella vattenområdet. Vilka arter som finns i vattenområdet (vilket kanske inte är känt) är en annan faktor som kommer att ha betydelse. Det är dessa faktorer som ökar osäkerheten kring definitionen av smittfrihet. Med nuvarande definition av BKD-fria vattenområden blir det svårt att bestämma BKD-frihet i praktiken. Däremot kan man besluta om provtagningsprogram som kvantifierar grad av smitta.

Uttrycket "grundlig undersökning" behöver förklaras och tydligt definieras. I nuvarande förslag finns ingen indikation på vad en sådan undersökning består av, t.ex. hur många fiskar som ska undersökas, vilken art man ska fokusera på, vem som ska ansvara för och utföra en sådan undersökning, under hur lång tid, och om det är vid ett eller flera tillfällen. Det bör övervägas att ange hur många fiskar och arter som ska undersökas för att kunna friförklara vattendraget. Det är i nuläget oklart hur omfattande provtagningen i vilda bestånd behöver vara för att kunna säkerställa smittfria omgivningar.

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

2 kap. 2 §, s. 4

Årligt besök med provtagning av 30 fiskar för analys är i enlighet med EU:s föreskrifter (EU:s djurhälsoförordning) och sannolikheten för upptäckt av infektion kommer att baseras på provtagning av 30 fiskar som screenas för BKD med en PCR-analysmetod. Om man siktar på att öka/ha en optimal sannolikhet för upptäckt är ett alternativ att göra en analys av döda/sjuka fiskars syndrom snarare än normal screening.

2 kap. 3 §, s. 4

Definitionen av ett frivilligt program behöver förtydligas (se kommentar vid 1 kap 3 §).

Kontroll av avelsfisk är en av de mest framgångsrika metoderna för bekämpning av BKD för odlad fisk. Det bör därför övervägas att införa krav om kontroll av avelsfisk i de frivilliga kontrollprogrammen. Detta förutsätter dock att näringen ges möjlighet att bygga upp en smittfri avelsfisk. Det kommer kräva att Sverige inför samma möjlighet som redan är standard i t.ex. Norge, där vid avelsfiskkontroll bara de honor som bekräftats smittade slaktas, medan honor som inte bekräftas smittade behålls. I det norska programmet kontrolleras även rommen.

2 kap. 4 §, s. 4

Kravet på provtagning innan fisk förflyttas är ett logiskt krav och kommer, i teorin, att bidra till att minska spridningen av infektionen. Detta är i grunden ett bra mått och kravet på provtagning inom ett givet temperaturintervall kommer också att öka sannolikheten för upptäckt av en subklinisk infektion. Antalet fiskar och beräkningar av upptäcktssannolikheten visar dock att den föreslagna kontrollregimen ger en något låg upptäcktssannolikhet, eftersom provantalet (n=30) är detsamma för förflyttning av fisk som för hälsokontroll. Ett antal på 30 fiskar är därför något lågt. Som jämförande exempel kan nämnas att vid screening för subklinisk infektion för Pancreas disease i kläckerier som har tagit in havsvatten i Norge är det krav på att 60 fiskar provtas.

ÅTGÄRDER OCH BEGRÄNSNINGAR VID MISSTANKE OM BKD OCH BEKRÄFTAD BKD

3 kap. 4 §, s. 5

Definitionen av BKD-fritt vattenområde behöver förtydligas (se kommentar vid 1 kap. 3 §). Vid bekräftad smitta i en produktionsenhet i ett BKD-fritt vattendrag behåller vattendraget sin fria status enligt definitionen i 1 kap. 3 § om slakt/avlivning görs inom 30 dagar. Detta är en komplex fråga. Ett sådant beslut kommer i princip att baseras på att fisken är smittad vid isättning/överföring till vattendraget, med andra ord att vattendraget är fritt och att smittan kommer utifrån (från införd fisk). Det komplexa här är att man inte får flytta fisk utan att fisken provtas innan, vilket gör att man utifrån resonemanget i förslaget antar att testmetoden inför förflyttning av fisk inte har upptäckt infektionen i den fisk som flyttats in i anläggningen. Vid bekräftad smitta i en produktionsenhet i ett BKD-fritt vattendrag går det inte att avgöra om fisken smittats genom introduktion eller om fisken smittats av vild fisk i samma vattendrag (som var/borde ha varit) fritt.

3 kap. 5 §, s. 6

Om man vill bekämpa BKD bör man slakta ut smittad fisk så snart som möjligt. Men det är ett logiskt och pragmatiskt resonemang att låta fisken gå fram till slaktvikt vid positiv påvisning av smitta i ett icke BKD-fritt vattenområde.

ERSÄTTNING

4 kap. 1 §, s. 6

I stället för ”Ersättning kan lämnas...” skall ordalydelsen vara ”Ersättning skall betalas ut...”. Detta eftersom undantagen regleras i 4 kap. 3 §.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av dekan Rauni Niskanen efter föredragning av koordinator Linda Ferngren. Innehållet har utarbetats av forskningskoordinator Anna Norman Haldén vid institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap, gästprofessor Øystein Evensen vid institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap, professor Anders Kiessling vid institutionen för husdjurens utfodring och vård samt forskare Hanna Carlberg vid institutionen för husdjurens utfodring och vård.

Rauni Niskanen

Linda Ferngren